

สตีฟ จ๊อบส์ แห่งบริษัทแอปเปิลเพิ่งลาออกจากการเป็น CEO เพราะป่วยไข้ และปกนิตยสาร Newsweek จำหว่า American Genius

ขอนำสุนทรพจน์ของ สตีฟ จ๊อบส์ ที่ให้บัณฑิตจบใหม่ของมหาวิทยาลัย Stanford ในวันที่รับปริญญาปี 2005 มาเล่าสู่กันฟัง

โดยขอนำมาจากบางส่วนของหนังสือ "วิชาสุดท้ายที่มหาวิทยาลัยไม่ได้สอน"

แปลโดย สฤณี อาชวานันทกุล (2552)

“สตีฟ จ๊อบส์ (เกิดปี 1955) ผู้ก่อตั้ง, ประธานกรรมการ และ CEO ของบริษัทแอปเปิล จ๊อบส์มีส่วนสำคัญในการผลักดันให้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลเป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายด้วยคอมพิวเตอร์ยี่ห้อ ‘แมคอินทอช’ หลังจากความขัดแย้งกับคณะกรรมการบริษัทนำไปสู่การถูกบีบให้ออกจากแอปเปิลในปี 1985 ต่อมาจ๊อบส์ได้ก่อตั้งบริษัท NeXT ซึ่งเน้นการพัฒนาาระบบประมวลผลสำหรับการศึกษาและภาคธุรกิจ การเข้าซื้อกิจการ NeXT ของแอปเปิลในปี 1997 นำจ๊อบส์กลับมาสู่บริษัทที่เขาช่วยก่อตั้ง และได้ดำรงตำแหน่ง CEO ของแอปเปิลนับจากนั้นเป็นต้นมา

...ผมรู้สึกเป็นเกียรติอย่างยิ่งที่ได้มาคุยกับน้องๆ ทั้งหลายในวันจบการศึกษาจากหนึ่งในมหาวิทยาลัยที่ดีที่สุดของโลก ผมเองไม่เคยเรียนจบปริญญา ตรงนี้เป็นก้าวที่ไกลที่สุดแล้วของผม วันนี้ผมอยากเล่าเรื่องจากชีวิตจริงของผมให้หน่อยๆ ฟังผมลาออกจากมหาวิทยาลัยรีดหลังจากไปเรียนอยู่ที่นั่นหกเดือน แต่ก็ไปนั่งเรียนต่ออีกประมาณสิบแปดเดือนก่อนที่ผมจะลาออกจริงๆ

แล้วทำไมผมถึงลาออก? ก่อนที่ผมเกิด แม่แท้ๆ ของผมเป็นนักเรียนสาวที่จบมหาวิทยาลัยแต่ไม่ได้แต่งงาน แม่อยากยกผมให้เป็นลูกบุญธรรมของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ ผมตั้งแต่วัยเด็กก็รู้สึกแปลกใจในหน้าที่สุดท้ายขึ้นมา คิดว่าเธออยากอุปการะเด็กผู้หญิงมากกว่า พ่อแม่ผมก็เลยต้องรับโทรศัพท์ที่กลางดึก หมอถามว่า “ทารกเป็นเด็กชาย คุณยังอยากเลี้ยงเขาอยู่รึเปล่า?” พ่อแม่ผมตอบว่า “แน่นอน”

ตอนหลังแม่แท้ๆ ของผมค้นพบว่าแม่บุญธรรมของผมได้เคยจบมหาวิทยาลัย และพ่อบุญธรรมของผมไม่เคยจบมัธยมปลาย แม่ก็เลยไม่ยอมเซ็นเอกสารส่งตัวผม มายอมหลายเดือนหลังจากนั้น พ่อแม่ผมสัญญากับเธอว่าวันหนึ่งผมจะได้เรียนมหาวิทยาลัย

จากนั้นอีกสิบเจ็ดปี ผมก็ได้ไปเรียนมหาวิทยาลัยจริงๆ แต่ด้วยความไร้เดียงสา ผมดันเลือกมหาวิทยาลัยที่แพงเกือบเท่าสแตนฟอร์ด ทำให้พ่อแม่ผู้จ้างแรงงานของผมต้องใช้เงินเกือบทั้งหมดเพื่อส่งผมเรียน

หลังจากเรียนได้หกเดือน ผมก็มองไม่เห็นประโยชน์ของมันอีก ผมไม่รู้ว่าผมต้องการอะไรจากชีวิต และผมก็ไม่รู้ว่าปริญญาจะช่วยหาคำตอบให้ผมได้ยังไง ในขณะที่ผมกำลังถูกลงเงินที่พ่อแม่ของผมเก็บหอมรอมริบมาทั้งชีวิต ผมก็เลยตัดสินใจลาออกด้วยความเชื่อว่าทุกอย่างคงโอเคในที่สุด

ตอนนั้นน่ากลัวเหมือนกันนะครับ แต่ตอนนี้ผมรู้สึกว่ามันเป็นการตัดสินใจที่ดีที่สุดในชีวิตของผม นาทีที่ผมลาออก แปลว่าผมไม่ต้องไปเรียนวิชาที่ผมไม่สนใจอีกต่อไป และไปนั่งเรียนแบบไม่เอาแคะเนนในวิชาที่น่าสนใจแทน

ชีวิตของผมช่วงนั้นไม่ได้โรแมนติคตลอด ผม

อาการสมอบ วีรกร ตรีเศศ

คำสอน สตีฟ จ๊อบส์

ไม่มีหอพักแล้ว ก็เลยต้องไปนอนบนพื้นในห้องของเพื่อนๆ ผมเก็บขวดโค้กไปแลกเงินค่าคืนขวดห้าเซ็นต์ เก็บไปซื้อข้าวกิน และทุกๆ วันอาทิตย์ ผมจะเดินเจ็ดไมล์จากฟากหนึ่งของเมืองไปยังอีกฟากหนึ่งเพื่อไปกินข้าวตึกๆ ชักมือที่วัดพระภคขณะ (Hara Krishna Temple) ผมรักที่นั่นมาก

การที่ผมปล่อยชีวิตไปตามความอยากรู้อยากเห็นและสัญชาตญาณ ทำให้ผมได้เจอหลายสิ่งโดยบังเอิญ

ผมจะยกตัวอย่างซักเรื่อง

มหาวิทยาลัยรีดสมัยนั้นมีคอร์สสอนการคัดลายมือ (calligraphy) ที่น่าจะดีที่สุดในประเทศ ในบริเวณมหาวิทยาลัยไปสเตอร์ทุกแผ่นล้วนเขียนด้วยลายมือสวยงามมาก เพราะผมไม่ต้องไปเรียนวิชาบังคับหลังจากลาออกแล้ว ผมก็เลยตัดสินใจไปเรียนคอร์สนี้ เพราะอยากรู้ว่าเขาเขียนกันยังไง

ผมเรียนวิธีเขียนตัวอักษรแบบเซรีฟ (serif) แบบซานเซรีฟ (sans serif) เรียนวิธีเว้นช่องไฟระหว่างตัวอักษร เรียนรู้เทคนิคการเรียงพิมพ์อันยอดเยี่ยม ล้วนเป็นเรื่องเกี่ยวกับความสวยงาม ประวัติศาสตร์ และศิลปะที่มีความลึกซึ้งในแง่มุมที่วิทยาศาสตร์ไม่อาจอธิบายได้

ผมรู้สึกว่ทั้งหมดเป็นเรื่องที่น่าทึ่งมาก วิชาที่ดูเหมือนไม่มีอะไรที่จะเอามาใช้ในชีวิตจริงของผมได้เลย แต่อีกสิบปีต่อมา ตอนที่เรากำลังออกแบบคอมพิวเตอร์แมคอินทอชรุ่นแรก ความรู้เหล่านี้ก็ย้อนกลับมาใหม่ เราใส่มันลงไปในเจ้าแมคนี้หมดเลยครับ ทำให้แมคเป็นเครื่องคอมพิวเตอร์เครื่องแรกในโลกที่มีตัวพิมพ์ที่สวยงาม

ถ้าผมไม่ได้ไปเรียนวิชานั้น ป่านนี้แมคก็คงไม่มีตัวพิมพ์ที่หลากหลายรูปแบบ หรือตัวพิมพ์ที่เว้นช่องไฟในสัดส่วนที่เหมาะสม และเพราะวินโดวส์ใช้วิธีที่ออปปีแมคเป็นหลัก นั่นก็หมายความว่าคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะทั่วไปก็คงไม่มีตัวพิมพ์ที่สวยงาม

ถ้าผมไม่ลาออก ผมก็คงไม่ได้ไปนั่งเรียนวิชาคัดลายมือ และคอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะก็คงไม่มีตัวพิมพ์ที่สวยงาม

แน่นอนครับ มันเป็นไปได้ที่จะเชื่อมโยงเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ตอนผมเป็นนักเรียน แต่การเชื่อมจุดเป็นเรื่องง่ายตายในอีกสิบปีให้หลัง เมื่อผมมองย้อนกลับไปในอดีต

ไม่มีใครสามารถเชื่อมจุดจากปัจจุบันไปยังอนาคตได้-เราทำได้เพียงเชื่อมจากปัจจุบันไปหาอดีตเท่านั้น เพราะฉะนั้น น้องๆ ต้องมั่นใจว่าอะไรที่ทำอยู่ ตอนนี้จะเชื่อมโยงไปเองในอนาคต น้องๆ ต้องเชื่อมั่นในอะไรซักอย่างนะครับ ไม่ว่าจะเป็สัญชาตญาณ โชคชะตา ชีวิต กฎแห่งกรรม หรืออะไรก็แล้วแต่

ความเชื่อมั่นแบบนี้ไม่เคยทำให้ผมผิดหวัง และมันทำให้ชีวิตผมเปลี่ยนไปมาก

“ตอนผมอายุสิบเจ็ด ผมอ่านคำคมประโยคหนึ่งที่ว่าไว้ทำนองนี้ ‘ถ้าคุณใช้ชีวิตในแต่ละวันเหมือนกับเป็นวันสุดท้ายของคุณแล้วละก็ วันหนึ่งคุณจะพบว่าสิ่งที่ทำไปนั้นถูกต้อง’ ผมรู้สึกประทับใจกับประโยคนั้นมาก ตั้งแต่นั้นมากว่า

สามสิบสามปี ผมมองหน้าตัวเองในกระจกทุกวันแล้วถามตัวเองว่า ‘ถ้าวันนี้เป็นวันสุดท้ายของผม ผมจะอยากทำอะไรที่ผมกำลังจะทำวันนี้หรือเปล่า?’

แล้วเมื่อไรที่คำตอบคือ ‘ไม่’ ติดกันหลายวัน ผมจะรู้ว่าผมต้องเปลี่ยนอะไรบางอย่างแล้ว

ความล้าหน้ากว่าผมจะต้องตายในไม่ช้าเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดที่ผมรู้จัก ที่ผมใช้ในการตัดสินใจสำคัญๆ ของชีวิต เพราะเกือบทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นความคาดหวัง ความภูมิใจ ความกลัวการหน้าแตก และความผิดพลาดทั้งหลาย ล้วนไม่มีความหมายอะไรเลยเมื่อเทียบกับความตาย

มรดกานุสติเป็นวิธีที่ดีที่สุดที่ผมรู้ ที่จะหลุดพ้นจากบ่วงความคิดที่ว่า เราทำอะไรต้องเสีย เราทุกคนเปล่าเปลือยอยู่แล้วครับ ไม่มีเหตุผลอะไรเลยที่เราจะไม่ทำตามสิ่งที่ใจเราต้องการ

ประมาณหนึ่งปีก่อน หมอบอกว่าผมเป็นมะเร็ง ผมไปเข้าเครื่องสแกนเวลา เจ็ดโมงครึ่งตอนเช้า ผลออกมาชัดเจนว่ามีเนื้อร้ายที่ตับอ่อนของผม ตอนนั้นผมไม่รู้ด้วยซ้ำว่า ตับอ่อนคืออะไร หมอบอกว่าเขาค่อนข้างแน่ใจว่าผมเป็นมะเร็งแบบที่รักษาไม่หาย และผมไม่น่าจะอยู่ได้นานเกินสามถึงหกเดือน

หมอบอกให้ผมกลับบ้านไปสะสมเรื่องต่างๆ ที่ค้างค้างอยู่ ก็เป็นได้คั้งของหมอที่แปลว่าให้ไปเตรียมตัวตายนั่นแหละครับ แปลว่าให้พยายามบอกลูกๆ ถึงสิ่งต่างๆ ที่คนปกติมีเวลาสิบปีที่จะบอกให้บอกภายในไม่กี่เดือน แปลว่าให้เก็บความรู้สึกทุกอย่างให้เรียบร้อย ให้ครอบครัวไม่ยุ่งยากใจเมื่อถึงเวลา แปลว่าให้เอ่ยคำลา

เครื่องเคียงอาหารสมอบ

ตัวอักษร อักษรจีนมีอยู่ประมาณ 56,000 ตัว แต่ที่ใช้ในชีวิตประจำวันนั้นจะใช้เพียง 3,000-4,000 คำเท่านั้น

และสำหรับเมืองจีนแล้วตัวอักษรที่ใช่จะเป็นแบบตัวอักษรย่อหรือตัวอักษรที่ลดทอนรูป (simplified character) โดยจะมีรูปแบบตัวอักษรที่ไม่ซับซ้อน ง่าย แดกต่างจากตัวอักษรที่ใช้ในฮ่องกงหรือไต้หวันอยู่ที่จะเป็นแบบตัวเต็มหรือคั้งเดิมอยู่ (traditional character)

ภาษาพูด จะมี 7 ภาษา โดยมีภาษาแมนดารินเป็นภาษาหลัก หรือที่เราคุ้นเคยว่าภาษาจีนกลางนั่นเอง ส่วนภาษาพูดอีก 6 ภาษา ได้แก่ อู๋ (มณฑลเซียงไฮ้) กวางตุ้ง หมิ่น (มณฑลฮกเกี้ยน) เซียง (มณฑลหูหนาน) อักกา (ภาษาแคะ) และกั้น (มณฑลเจียงซี) (ยังมีไหหล่า (มณฑลไหหล่า) เต๋จิว (มณฑลกวางตุ้ง อีก))

...ชื่อเบรนต์ภาษาจีน ในจีนเองมีเบรนต์คั้งๆ จากทั่วโลกปรากฏอยู่ แต่มีบางเบรนต์ที่ไม่ออกเสียงภาษาอังกฤษ เพราะจีนจะออกเสียงเลียนแบบภาษาอังกฤษ ด้วยการหาคำพ้องเสียงที่ใกล้เคียงกับเสียงภาษาอังกฤษและมีความหมายดีๆ มาใช้แทน เช่น McDonalds ภาษาจีนจะเรียก “ไม่ ตัง เหลา” ร้านขายยาและของใช้ประจำวัน Watsons เรียกว่า “ซู เจิน” ห้าง Jusco ที่เราคุ้นเคยก็จะเรียกว่า “เจีย ซื่อ เต๋อ” เป็นต้น

...การเรียกคนจีนในแต่ละพื้นที่ คนจีนแผ่นดินใหญ่เรียกว่า “จิง กั๋ว เหวิน” แต่สำหรับคนจีนในฮ่องกง มาเก๊า ไต้หวัน เรียกว่า “หลง ปาว” ที่แปลว่าเพื่อนร่วมชาติ ส่วนคนจีนโพ้นทะเล เช่น จีนที่อยู่ไทย มาเลเซีย ฯลฯ เรียกว่า “หัว เจียว” แต่ถ้าเป็นลูกหลานของชาวจีนโพ้นทะเล หรือลูกคนหัวเจียว เรียกว่า “หัว อี้”

ส่วนคนไทยจะเรียกว่า “ไท่ กั๋ว เหวิน” (จาก “Knowing the Chinese ล้วงลึกธรรมเนียมการค้าจีน”)

น้ำจิ้มอาหารสมอบ : The last great freedom of man is the freedom to choose his attitude under any given set of circumstances. Victor Frankl (จิตแพทย์ และผู้รอดจากสงครามล้างเผ่าพันธุ์ยิว (1905-1997)) เสรีภาพที่ยิ่งใหญ่ที่สุดท้ายของมนุษย์ คือ เสรีภาพที่จะเลือกทัศนคติของเขากายใต้สิ่งแวดล้อมที่ถูกกำหนดมาให้

นั่นเป็นเหตุการณ์ที่นำไปให้ผมใกล้ชิดกับความตายมากที่สุดในชีวิต ผมหวังว่ามันจะไม่มาใกล้กว่านี้แล้วในอีกหลายทศวรรษข้างหน้า เพราะผมได้ประสบด้วยตัวเอง ผมเลยสามารถเล่าสิ่งต่อไปนี้ให้หน่อยๆ ฟังด้วยความมั่นใจว่าตอนนั้นความตายเป็นแค่ความทรงจำสำหรับผม

ไม่มีใครอยากตายหรอกครับ ขนาดคนที่อยากไปสวรรค์ก็ยังไม่อยากตายก่อนไปถึง ถึงกระนั้นเราทุกคนก็ต้องตายทั้งนั้น ไม่มีใครเคยรอดพ้นจากมัน แต่นั่นก็เป็นสังขารที่ควรจะเป็น เพราะความตายเป็นสิ่งที่ดีที่สุดในธรรมชาติให้เรามาเป็นผู้นำความเปลี่ยนแปลง กำจัดของเก่าเพื่อสละพื้นที่ให้กับของใหม่

ตอนนี้น้องๆ ทุกคนเป็นของใหม่ แต่ในอีกไม่นานนับจากนี้น้องๆ จะกลายเป็นของเก่าที่ธรรมชาติต้องกำจัด ขอโทษที่อาจฟังดูเวอร์นะครับ แต่มันเป็นความจริง

เวลาของน้องๆ มีจำกัด ดังนั้น อย่าทำให้มันเปล่าประโยชน์ด้วยการใช้ชีวิตของคนอื่น อย่าตกเป็นทาสของกฎเกณฑ์-นั่นคือการใช้ชีวิตตามความคิดของคนอื่น อย่าปล่อยให้เสียงของทัศนคติคนอื่นดังกลบเสียงของหัวใจของเราเอง

และที่สำคัญที่สุดคือจงมีความกล้าที่จะเดินตามสิ่งที่หัวใจและสัญชาตญาณเรียกร้อง เพราะสองสิ่งนี้รู้อยู่แล้วว่าน้องๆ อยากเป็นอะไร ทุกอย่างที่เหลือเป็นเรื่องรองลงมาทั้งนั้น...

...สติพอหลงด้วยประโยคติด “Stay Hungry, Stay Foolish” (“อย่าทิ้งความกระหาย อย่ากลายเป็นคนเชื่อง”) ●